

שכר לימוד

עדיפויות. היא מחליטה מה חשוב יותר, ומה חשוב פחות. הבחירה נעשית על-ידי המישר שר השולט בחברה.

אפשר לומר: זהו התפקיד המרכזי של כל מישר. בחירה זו משקפת את דמותו. היא הראי שלו, כבואתו הנאמנה.

כדברי פיאר מנדס-פראנס: "למשול, פירוש לבחור!"

המישר הסובייטי, למשל, קבע את החינוך כאחד מתפקידיו המרכזיים. כל החינוך שם הוא חינם. מאות אלפים עוברים מדי שנה את המוסדות השונים והמגוונים להשכלה גבוהה, בעיקר בשטחים הסובייטיים, במישר האמריקאי נמצא החינוך בשלב הרבה יותר נמוך בסולם העדיפויות. זה כבר גרם לנסיגה חמורה של האמריקאים במרוץ הטכנולוגי. אולם גם בארצות הברית אין ה' תלמיד משלם בעד לימודיו ברוב מוסדות ההשכלה הגבוהה.

זאילו בישראל, נידמה כי החשיב כלל הגבוהה נמצאת בקירבת תחתית הסולם.

המישר, שתפסותיו התגבשו במידה אירופה בסוף המאה שעברה. עדיין רואה בהשכלה גבוהה מעין לוקוסוס יהודי, מיותר, ואולי אף פסול, מבחינה חברתית. הסטודנט היה תמיד פופולארי בספרות הציונית — אחרי שנטש את לימודיו והצטרף לקיבוץ.

מי שהמשיך בלימודיו היה משי תמכ, עריק, אנכי.

תפיסות אלה נעלמו מזמן מן התודעה הציבורית, יחד עם המציאות שהולידה אותן. אך הן נשארו חבויות ופעילות בתת-ההכרה של המישר. והן המדריכות את נישתו.

★ ★ ★

תפיסתנו שלנו חייבת להיות הפוכה בדיוק. אחרת לא נחזיק מעמד, כחברה וכמדינה, במרוץ הבינלאומי של תקופה טכנולוגית זו.

ההשכלה הגבוהה אינה לוקוסוס. היא תנאי מוקדם לכל התפתחות והתקדמות, לשיכלול טכנולוגי, לבטחון ולשיגשוג.

הסטודנט אינו עריק, להיפך. הוא ממלא חיבה ואומיות וחברתית מי מדרגה ראשונה, בשכרנו את כשרונו לשרת את החברה.

אם יקום מישר חדש בארץ, הוא ירחיב באופן מהפכני את מוסדות ההשכלה. הוא יתייחס אליהם כפי שהמישר הקיים מתייחס למפעלי ההסתדרות.

כל עוד יש מחסור, הוא יחלק את מקומות הלימוד למצוינים ולמוכשרים, על פי תחרות, ללא הבדל מוצא חברתי ועדת.

הוא לא יסתפק רק בכיבוד שכרי הלימוד — מושג שהוא פסול מערי קרו. הוא אף ישלם לסטודנטים את רמי מחיתם בתקופת לימודיהם.

את בני השכבות הנחשלות, שאת לימודיהם הוא יהיה מעוניין לספח במיוחד, הוא ידרבן וימריץ באמצעים נוספים. הוא ישלם למשפחותיהם הענקה כפיצוי על הוצאת בן-המשפחה ממעגל הפרנסה.

זה יהיה יקר מאוד. זה יעלה מאות מיליונים. אך המישר החדש יגייס כסף זה אפילו אם יצטרך לבטל לצורך זה, מועצות דתיות ומשרדים ממשלתיים, ואת כל מחלקות הסוכנות היהודית.

כי בסוף המאה ה-20, הפטרניטיים יהיו חילה-מחץ של המדינה. הם — ולא עסקני המפלגות, הי קובעים עתה את גורלם.

לגיל 23, גם אינו רוצה וזכאי לחיות על חשבון אבא.

בשכר סטודנט, ההפרש קטלני.

★ ★ ★

ה יכולים סטודנטים אלה לעשות, אם אמנם תתקבל ההצעה להעלות את שכר הלימוד?

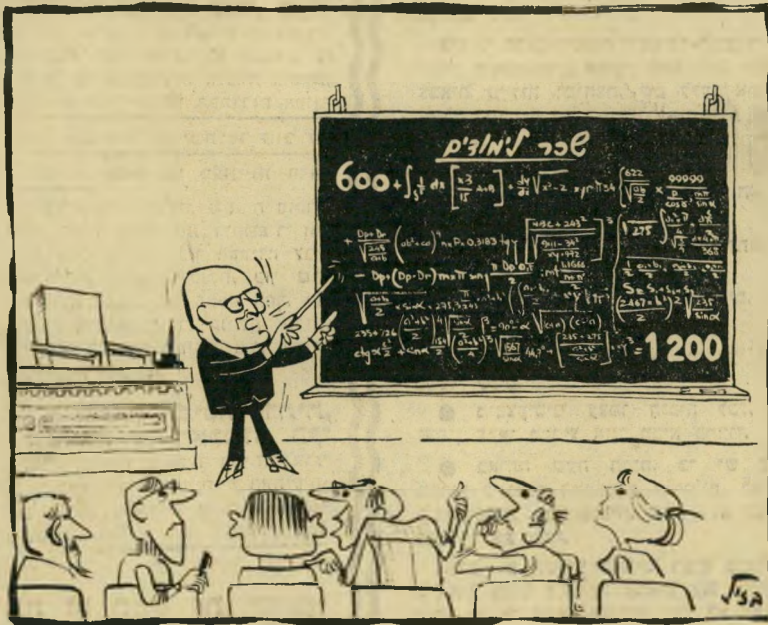
הם יכולים להצטמצם עוד יותר, לוותר על קולנוע, על כוס-קפה, על ארוחת-בוקר. הם יכולים ללמוד בחו"ל. אחרי ההעלאה,

בין המשך הלימודים לבין הפסי קתם.

★ ★ ★

אזל מי? זוהי שאלה חשובה, והיא תבצק בכל ויכוח. אינו שיכבה סר ציאלית תסכול מכך?

"פרמון! פרמון!" צועקים ספיר ושות' בכל ויכוח. הם טועני נים שרק כניהם של פרמון ושאר

"יש שאלות?"

יהיה זה יותר זול בחו"ל. זה גם יקל על יגירה בגמר הלימודים.

הם יכולים להפגין, להרעיש עולי מות, לנצל את הנסיון שרכשו בעת ביקורו של הר קונראד אדנאר, להכריח את הממשלה לי בטל את רוע הגזרה.

אני ממליץ על הדרך השלישית.

★ ★ ★

כי אני משוכנע בכל לבי שהעלאת שכר הלימוד בשעה זו היא שעורריה. אני בטוח שאפשר לחסוך מיליוני לירות במוסדות ההשכלה הגבוהה. גם שם פורחים המגנטונים הביורוקראטיים, ונדחקים לפניהם התפקידים שבשבלים הם הוקמו. ייעול מיני מלי היה מביא לקימוצים העולים בהרבה על שבעת המיליונים.

גם אילו היתה הצדקה להעלאה, הרי הכל תלוי בטיב העיתוי. הוצפה הוא מצד ה' ממשלה להעלות את יוקר הלימוד (וגם את יוקר החשמל) בשעה שהיא תובעת מכולנו להדק את התגורה. להסתפק במועט.

אך בעיקר מתנגד אני להעלאה מפני שהיא מעידה על נישת כלי כלית לחינוך הגבוה, הנראית לי עקומה, מעוותת ומסוכנת.

★ ★ ★

זום חברה אנשית אינה יכולה ל' הרשות לעצמה את כל הדברים הטובים שהיא רוצה בהם: ביורוקראטים ורבנים, בו חירות יקרות ונשק חדיש, שגרירות בו צעות בחו"ל והיכלי-פאר שלטוניים בבית, סוכנות יהודית וכור-התפלה, קריות-פלה ותיליגיבורים.

לכן קובעת לעצמה כל חברה סולם של

המיליונרים יצטרכו לשלם את מלוא הסכום המוגדל. ולמה, אם כן, תשלם כל המדינה בעד בני המיליונרים?

(אמנם, הודות למר ספיר שילמנו כולנו בעד עושרם של הפרמנים. האזרה ה' ישראל, הנדיב הידוע, הוא שהקים בכספו את מועדון המיליונרים.)

איני יודע אם יש למר יקותיאל פרמון בן או בת באוניברסיטה. אם כן איני דואג להם. ידו של אבא תשיג את 600 הל"י ה' נוספות. גם בימי המיתון. אל פחד.

לא במיליונרים המדובר. אם ריי צים לקחת מהם כסף לצורכי השי כלת, יש לעשות זאת בדרך ה' מוסר.

לא מדובר גם בעניים. כי עניים כלל אינם יכולים לחלום להגיע לאוניברסיטה. למרות כל המילגות, והשיכון לסטודנטים נצרכים, וכל שאר המענקים.

העניים נשארים בבית, כדי ל' עבוד ולכבד את הוריהם ואחרי הם.

בגלל סיבה פשוטה זו לא הגיעו מאות אלפי צעירים (גאני עצמי בכללם) ל' אוניברסיטה, ואף לא לבית-ספר תיכון. ל' גביהם לא ישנו 600 לירות.

הנפגעים האמיתיים יהיו רוב רובם של הסטודנטים, בני משי פחות ממוצעות.

אבא מרויח 600 או 800 ל"י לחודש. הוא מתקשה להתחזק בן באוניברסיטה ובת ב' תיכון. הסטודנט, שגמר את הצבא ושהגיע

ש בעה מיליון לירות הם הרבה מאד כסף. הם גם מעט מאד כסף. זה תלוי.

זה הרבה מאד כסף כשמדובר על ביטוח אבטלה. מסתבר שאין לממשלה סכום כזה למטרה כל-כך בלתי-חשובה.

זה מעט מאד כסף כשמדובר על מערכת בחירות. כי זהו בקושי הסכום שהוצא על ידי מפלגה קטנה, כמו הליברלים-העצמאיים. זה הסכום שהוצא על-ידי מפא"י כדי ל' הכניס לכנסת את שלושת נבחריה ה' אחרונים.

זה מעט מאד כסף כשמדובר על צרכי הבטחון. בסכום זה אפשר לקנות, לפי מודעות-התעמולה של המערך ערב ה' בחירות, חצי צוללת או שני מטוסי-קרב.

אך זה הרבה מאד כסף כשמדובר בר עד הכשרת דור הדש של פיסקאים, מהנדסים, רופאים ו' פסיכולוגים.

לדעת ממשלת ישראל.

★ ★ ★

ש בעה מיליון לירות — זהו הסכום שבגללו תסער המדינה בעוד שבועיים-שלושה, עם התחלת שנת-הלימודים החדשה באוניברסיטות.

בגלל סכום זה תהייה, אולי, שביתות וה' שבתות, הפגנות וסערות.

כי מר פינחס ספיר החריט שי למטרה כה מישנית, כמו החשי כדה הגבוהה, אין המדינה יכולה להקדיש סכום נוסף כזה.

(סכום השוה, אגב, לאלפית אחת מתקציב המדינה. 0.16% ליתר דיוק.)

לכן דאג מר ספיר למיגוי ועדה ממשלתית לבדיקת שכר-הלימוד.

ובראש הועדה העמיד, ליתר בטחון, את איש-אמונו ונושאי-כינו בכנסת, ח"כ ישראל קרגמן, עסקן קלאסי של מפא"י ועל כן יור ועדת-הכספים של הכנסת.

וראה זה פלא: ח"כ קרגמן, יחד עם חצי הוועדה, החליט שיש די העלות את שכר-הלימוד השנתי שר 22 ארף הסטודנטים מ-600 ל"י ל-1200 ל"י.

הפרש מסתכם ב-13.2 מיליון לירות. אך מכיוון שהאוניברסיטות מחזירות כיום כ' 65% עסקן קלאסי של מפא"י ועל כן יור נצרכים, בצורת מילגות ומענקים שונים, אין הפרש מגיע אלא לאותו סכום של 6.5 או 7 מיליון ל"י.

★ ★ ★

הו, כאמור, סכום קטן מאד או גדול מאד. הדבר תלוי בגודל הכיס שבו הוא נמצא.

בכיס הגדול של האוניברסיטות, זהו סכום קטן. הגרעון המצטבר בתקציב השוטף בלבד, של האוניברסיטה הירושלמית בלבד, מגיע ל-29 מיליון לירות. הגרעון המצטבר הכללי של מוסד זה מגיע ל-70 מיליון.

מבחינה זו, שבעה מיליון הם טיפה בים. **אבל בטיפה זו יכולים הטוביע הרבה-הרבה סטודנטים.**

כי הסטודנט הממוצע מוציא 370 ל"י לחודש על מחייתו ושכר תרור. במקצועות רבים אין הוא יכול לעבוד, בגלל עומס הלימודים וחלוקת לוח השיעורים. גם אותם הרוצים והמסוגלים לעבוד, מתקשים למצוא עבודה בימים אלה של מיתון וצימצום. ה' סטודנטים היו, יחד עם פועלי-הבניין ה' ערביים, הקורבנות הראשונים של האבטלה.

הפרש של 600 ל"י בשנה עלול להיות לגבי רבים את ההכרל